

MÄNTYHARJU

LUKION PELASTUSSUUNNITELMA

1Johdanto.....	1
1.1 Opetustyön turvallisuus yleensä.....	1
1.2 Lukion turvallisuus.....	1
2PELASTUSSuunnitelman perusteet.....	3
2.1 Tarkoitus yleisesti.....	3
2.2 Laki- ja asetusperusteet.....	3
2.3 Suunnitelman hyväksyntä ja ylläpito.....	6
3Perustiedot	6
3.1 Opetustoimen suoje luorganisaatio.....	6
3.2 Koulun perustiedot ja suoje luorganisaatio	6
4Vaaran arviointi ja riskien vähentämistoiminta.....	7
4.1 Oma vaarojen ja riskien selvitys- ja arviointityö.....	7
4.2 Työpaikkaselvitykset, viranomaisten tekemät selvitykset ja niistä aiheutuvat veloitteet	7
4.3 Kiinteistöä koskevat selvitykset ja ohjelmat	7
5Ennakoiva suoje lutyö	7
5.1 Paloturvallisuus.....	7
5.2 Tapaturmat.....	8
5.3 Turvallisuus koulukiinteistössä.....	8
5.3.1Kiinteistön hoitoon ja piha-alueisiin liittyvät turvallisuusriskit.....	8
5.3.2 Opetustyön turvallisuusriskit käyttäjän näkökulmasta.....	8
5.4 Ensiapuvalmius.....	9
5.5 Turvallisuusvastuut.....	9
5.6 Rikosten ehkäisy (murto, varkaus ja ilkivalta).....	9
6Toiminta välittömään henkilöturvallisuuteen liittyvissä tilanteissa.....	10

6.1 Sisäiset hälytysjärjestelyt.....	10
6.2 Häätäilmoituksen tekeminen	10
6.3 Tiedottaminen onnettomuustilanteissa.....	10
6.4 Koulun pelastautumissuunnitelma.....	11
6.4.1 Rakennuksesta poistuminen.....	11
6.4.2 Toiminta tulipalon sattuessa.....	11
6.4.3 Toiminta yleisen vaaramerkin jälkeen.....	12
6.4.4 Toiminta onnettomuustilanteessa, jossa on mukana terveydelle vaarallisia aineita.....	12
6.4.5 Toiminta säteilyvaaratilanteessa.....	13
6.5 Uhkatilanteet.....	13
6.5.1 Vaikean ja uhkaavan asiakkaan kohtaaminen	13
6.5.2 Toiminta rikoksen sattuessa (murto, väkivalta...).	14
6.5.3 Toiminta pommiuhkatilanteessa.....	14
.....	14
6.5.4 Toiminta panttivankitilanteessa.....	14
6.6 Poikkeustilanne.....	15
7 Muut turvallisuuteen liittyvät toimintaohjeet.....	15
7.1 Ensiapu.....	15
7.1.1 Toiminta tapaturman tai sairaskohtauksen sattuessa.....	15
7.1.2 Vakava onnettomuus tai tapaturma toimintayksikössä.....	15
7.2 Toiminta sähkö-, vesi ja lämmityskatkoksen sattuessa.....	15
7.3 Koulun järjestyssäännöt.....	15
7.4 Koulukiusaaminen ja –väkivalta.....	16
7.4.1 Tappelut opiskelijoiden välillä.....	16
7.4.2 Koulukiusaaminen	16
7.5 Työpaikkakiusaaminen.....	17
7.6 Opiskelijahuolto	17
7.8 Koulutilojen tavanomaisesta poikkeava käyttö.....	17

Koulujen pelastussuunnitelmissa on huomioidaan myös tilojen tavanomaisesta poikkeava käyttö (Liite 7).....	17
7.8.1 Suuret yleisötilaisuudet	17
7.9 Ympäristönsuojelu.....	18
7.10 Tietoturvasuus.....	18
7.11 Päihteet, huumeet.....	18
7.12 Toiminta työyhteisön kriisitilanteessa.....	19
7.13 Työsuojelun toimintaohjelma.....	19
8LIITTEET JA LINKIT	19

1 JOHDANTO

1.1 Opetustyön turvallisuus yleensä

Pelastuslaki velvoittaa laatimaan **pelastussuunnitelman** mm. kouluihin.

Koulun henkilöstöllä ja opiskelijoilla on oikeus turvalliseen työympäristöön. Perinteisen turvallisuusajattelun mukaan koulut ovat turvallisia. Kouluissa sattuu henkilökunnalle työtaturmia vähemmän, kuin monilla muilla kunnallisilla toimialoilla. Myös vakavien oppilastaturmien määrä on pieni ja suuronnettomuuksilta on onneksi välttytty.

Koulu- ja opetustyössä on kuitenkin erityispiirteitä, jotka on otettava huomioon turvallisuutta kehittäessä. Vastuu suuresta, usein satojen opiskelijoiden joukosta, edellyttää monenlaista ennakoivaa toimintaa vahinkoriskien vähentämiseksi ja oikeiden toimintatapojen löytämiseksi.

Koulurakennuksissa ilmenneet viat ovat tuoneet opetustyöhön uudenlaisen terveys- ja turvallisuusriskin. Ulkopuolisten henkilöiden aiheuttamat uhka- tai häiriötilanteet koskettavat myös koulutyötä.

Turvallinen koulu ja opetustyö on haaste kaikille opiskelijoiden ja henkilöstön turvallisuudesta vastaaville henkilöille. Turvallisuusotsikon alle kuuluu kaikki kouluissa tapahtuva toiminta.

Tässä pelastussuunnitelmassa on kuvattu lukion turvallisuuteen liittyvät järjestelyt.

1.2 Lukion turvallisuus

Lukion ympäristö

Lukion lähellä ei ole erityisen vaarallisia kohteita kuten tehtaita, ratapihoja ym. Mäntyharjuntie muodostaa koulualueen ulkopuolella opiskelijoiden kannalta vaarallisimman paikan.

Kulunvalvonta

Iltaisin (klo 21 jälkeen) ja viikonloppuisin on käynti koululle mahdollista vain henkilökohtaisilla koodeilla. Kaikki ulko-ovet koulun pääsisäänkäyntiä lukuunottamatta suljetaan koulupäivän päättyessä. Pääovelle tulee sähkölukitus joka sulkee oven klo 21.

Koulun tilaratkaisujen turvallisuus

Koulurakennuksessa on kolme suurta uloskäyntiä sekä uloskäynnit koulurakennuksen päädyssä, liikuntasalin pukuhuoneessa ja auditorion aulassa.

Tarvittaessa alakerran luokista voi poistua myös ikkunoista.

Opettajainhuoneen molemmat ovet pidetään lukittuna koulupäivän päätyttyä.

Koulun päivittäinen toiminta

Välitunneilla on määrätty välituntivalvoja.

Turvallisuuskoulutus

Koulun henkilökuntaa koulutetaan vuosittain turvallisuusasioissa. Erityisesti rehtori ja työsuojeluasiamies osallistuvat ulkoiseen koulutukseen ja tiedottavat henkilökuntaa. Pelastautumisharjoitus järjestetään vähintään kerran vuodessa.

Uudet työntekijät perehdytetään koulun **pelastussuunnitelmaan**.

Oppilaille järjestetään turvallisuuskäyttäytymiseen liittyvää koulutusta mm. opinto-ohjauksessa, yhteiskuntaopissa, terveystiedossa ja liikunnassa.

Hälytysmenetelmät

Keskusradio toimii hälytyskanavana. Pelastautumissuunnitelmaan kuuluu osana hälytyksen varmistamisen suunnitelma, mikäli keskusradio ei toimi.

Turvallisuusvastuu on kaikilla

- Noudata turvallisuusohjeita ja päivitä tietosi säännöllisesti.
- Harjoittele toimintatapoja eri tilanteissa, mm. hälytyksen sattuessa
- Tiedosta oman työpaikan riskitekijät ja mahdolliset uhkat ja suhtaudu niihin asiallisesti
- Ilmoita turvallisuuteen liittyvät puutteet välittömästi, kun olet ne havainnut (esimerkiksi vialliset hälytyslaitteet, ovien lukitusjärjestelmän rikkoutuminen)
- Ilmoita väkivalta- ja uhkatilanteista työpaikalla sovitulla tavalla välittömästi. Kiinnitä huomiota poikkeavaan käyttäytymiseen esimerkiksi koulun sulkemis- ja avaamisajankohtina (merkitse epäilemäsi tarkkailijan tuntomerkit ja auton rekisterinumero muistiin).

2 PELASTUSSUUNNITELMAN PERUSTEET

2.1 Tarkoitus yleisesti

Pelastussuunnitelman tarkoituksena on kiinteistön alueella olevien ihmisten ja omaisuuden suojaaminen, yritystoiminnan jatkuvuuden turvaaminen sekä turvallisuuskulttuurin kehittäminen.

Pelastussuunnitelma on tarkoitettu ensisijaisesti kiinteistön ja sen yritysten henkilökunnan perehdyttämiseksi vallitseviin riskeihin ja niiden ehkäisemiseen sekä opastaa toimimaan oikein mahdollisissa tulipalo- tai muussa onnettomuus ja vaaratilanteessa.

Jotta suunnitelma vastaisi tarkoitustaan, tulee kiinteistön johdon sekä turvallisuusvastaavien sitoutua noudattamaan suunnitelmaa ja huolehtia, että kaikki työntekijät saavat koulutusta turvallisuusasioissa.

Pelastussuunnitelma kattaa myös perusteet toiminnalle poikkeusolojen tai siihen verrattavan onnettomuuden sattuessa. Poikkeusolojensuojelu toteutetaan yritysten ja kiinteistön oman henkilökunnan sekä viranomaisten avulla. Tehtävänä on suojata yrityksen alueella työskentelevä henkilöstö, ympäristö ja omaisuus erilaisten vaarojen varalta.

Koulussa ryhdytään sellaisiin valmiutta edistäviin toimenpiteisiin, että mahdollisen onnettomuuden sattuessa pelastustehtävät voidaan tarpeen vaatiessa toteuttaa viivytyksittä. Tästä johtuen turvallisuushenkilöstö koulutetaan ensiapu-, pelastus- ja sammutustehtäviin ja hankitaan toiminnassa tarvittavat välineet.

Turvallisuushenkilöstön nimeäminen ja koulutus auttaa ennalta ehkäisemään onnettomuuksia sekä antaa valmiuksia toimia oikein mahdollisessa onnettomuus- tai vaaratilanteessa.

Pelastussuunnitelman tavoite:

- antaa onnettomuustilanteissa malli henkilökunnalle niistä toimenpiteistä, jotka tehdään ennen palokunnan tuloa
- lisätä henkilökunnan tietoutta turvallisuusasioista
- minimoida onnettomuusriskejä
- antaa valmiuksia kiinteistön itsenäiseen suojelutoimintaan myös poikkeusoloissa
- helpottaa palokunnan työskentelyä onnettomuustilanteissa.

2.2 Laki- ja asetusperusteet

OMATOIMINEN VARAUTUMINEN (Pelastuslaki 8 §)

Rakennuksen omistaja ja haltija, teollisuus- ja liiketoiminnan harjoittaja, virasto, laitos ja muu yhteisö on asianomaisessa kohteessa ja muussa toiminnassaan velvollinen ehkäisemään vaaratilanteiden syntymistä, varautumaan henkilöiden, omaisuuden ja ympäristön suojaamiseen vaaratilanteissa ja varautumaan sellaisiin pelastustoimenpiteisiin, joihin ne omatoimisesti kykenevät.

SUUNNITTELUVELVOITE (Pelastuslaki 9 §)

Pelastusviranomaiset sekä muut 6 §:ssä tarkoitetut viranomaiset ja yhteisöt, joilla on pelastustoimeen kuuluvia tehtäviä tai virka-aputehtäviä, ovat velvollisia laatimaan yhteistoiminnassa keskenään tarpeelliset pelastustoimen suunnitelmat. Näiden viranomaisten ja yhteisöjen tulee antaa pelastusviranomaisille selvityksiä pelastustoimintaan käytettävissä olevista voimavaroistaan.

Alueille, joissa on ydinenergialain (990/1987) 3 §:n 5 kohdassa tarkoitettu ydinlaitos tai vaarallisten kemikaalien teollisesta käsittelystä ja varastoinnista annetussa asetuksessa (59/1999) määritelty suuronnettomuuden vaaraa aiheuttava laitos, alueen pelastustoimen on laadittava yhteistyössä asianomaisen laitoksen kanssa pelastussuunnitelma laitoksessa sattuvan onnettomuuden varalta. Suunnitelmaa laadittaessa on kuultava vaaralle alttiiksi joutuvaa väestöä ja huolehdittava suunnitelmasta tiedottamisesta sekä oltava riittävästi yhteistyössä oman ja naapurialueiden viranomaisten kanssa.

Valtioneuvoston asetuksessa tarkemmin määriteltävään rakennukseen tai muuhun kohteeseen, jossa henkilö- ja paloturvallisuudelle tai ympäristölle aiheutuvan vaaran taikka mahdollisen onnettomuuden aiheuttamien vahinkojen voidaan arvioida olevan vakavat, on laadittava pelastussuunnitelma 8 §:ssä tarkoitetuista toimenpiteistä. Pelastussuunnitelman sisällöstä voidaan tarvittaessa antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Sisäasiainministeriön asetuksella voidaan tarvittaessa antaa edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettuja suunnitteluelvoitteita täsmentäviä säännöksiä.

VELVOLLISUUS LAATIA PELASTUSSUUNNITELMA (Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 9 §)

Pelastuslain 9 §:n 3 momentissa tarkoitettu pelastussuunnitelma on laadittava:

- 1) asuinrakennuksiin tai muihin rakennusryhmiin, jotka ovat samalla tontilla tai rakennuspaikalla ja joissa on yhteensä vähintään viisi asuinhuoneistoa;
- 2) sairaaloihin, vanhainkoteihin, hoitolaitoksiin, liikuntarajoitteisten ja muiden erityisryhmien palvelu- ja asuinrakennuksiin sekä rangaistuslaitoksiin ja muihin näitä vastaaviin tiloihin, joissa olevien ihmisten kyky havaita vaaratilanne tai mahdollisuudet toimia vaaratilanteen edellyttämällä tavalla ovat heikentyneet;
- 3) hotelleihin, asuntoloihin, lomakyliin, leirintäalueille ja muihin vastaaviin majoitustiloihin, joissa on yli 10 majoituspaikkaa;
- 4) kokoontumis- ja liiketiloihin, joissa on runsaasti yleisöä tai asiakkaita, kuten yli 50 asiakaspaikan ravintoloihin, yli 25 hoitopaikan päiväkotihuoneistoihin ja yli 500 neliömetrin kokoihin myymälöihin, kouluihin, urheilu- ja näyttelyhalleihin, teattereihin, kirkkoihin, kirjastoihin ja liikenneasemille;
- 5) suurehkoihin tuotanto-, varasto- ja maataloustuotantotiloihin;

6) kohteisiin, joissa palo- ja räjähdysvaarallisten kemikaalien käsittely tai varastointi voi aiheuttaa vaaraa ihmisten terveydelle, omaisuudelle tai ympäristölle;

7) tiloihin, jotka on varustettu säädöksessä tai viranomaisen päätöksessä vaaditulla automaattisella sammutuslaitteistolla tai paloilmoinnilla;

8) yrityksiin, laitoksiin ja vastaaviin kohteisiin, joissa työntekijöiden ja samanaikaisesti paikalla olevien muiden ihmisten määrä on yleensä vähintään 30;

9) liiketoiminnan harjoittajan tai muun yhteisön järjestämään tapahtumaan, jossa henkilö- ja paloturvallisuudelle tai ympäristölle aiheutuvan vaaran taikka mahdollisen onnettomuuden aiheuttamien vahinkojen voidaan arvioida olevan vakavat tapahtumaan osallistuvien ihmisten suuren määrän tai muun erityisen syyn vuoksi.

Jos samaa kohdetta varten tulee muun lain kuin pelastuslain nojalla laatia pelastus-, valmius- tai muu vastaava suunnitelma, 1 momentissa tarkoitettua pelastussuunnitelmaa ei tarvitse laatia, vaan pelastussuunnitelmassa selvitettäviä tietoja vastaavat tiedot voidaan koota muun lain nojalla laadittavaan suunnitelmaan.

Pelastussuunnitelma on pidettävä ajan tasalla, ja siitä on tiedotettava tarvittavalla tavalla asianomaisen rakennuksen tai muun kohteen asukkaille ja työntekijöille sekä muille, joiden on osallistuttava pelastussuunnitelman toimeenpanoon.

Pelastussuunnitelma tai sen yhteenveto on toimitettava alueen pelastusviranomaiselle tämän antamien ohjeiden mukaisesti.

PELASTUSSUUNNITELMAN SISÄLTÖ

(Valtioneuvoston asetus pelastustoimesta 10§)

Pelastussuunnitelmassa on selvitettävä:

1) ennakoitavat vaaratilanteet ja niiden vaikutukset;

2) toimenpiteet vaaratilanteiden ehkäisemiseksi;

3) poistumis- ja suojautumismahdollisuudet sekä sammutus- ja pelastustehtävien järjestelyt;

4) turvallisuushenkilöstö, sen varaaminen ja kouluttaminen sekä muun henkilöstön tai asukkaiden perehdyttäminen suunnitelmaan;

5) tarvittava materiaali kuten alkusammutus-, pelastus- ja raivauskalusto, henkilösuojaimet ja ensiaputarvikkeet sen mukaan kuin ennakoitujen vaaratilanteiden perusteella on tarpeen;

6) ohjeet erilaisia 1 kohdan mukaisesti ennakoituja onnettomuus-, vaara- ja vahinkotilanteita varten;

7) miten suunnitelmaan sisältyvät tiedot saatetaan asianomaisten tietoon.

Edellä 9 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun kohteeseen laaditussa pelastussuunnitelmassa on selvítettävä erikseen, miten rakennuksessa tai tilassa olevien heikentynyt toimintakyky otetaan huomioon vaaratilanteisiin varautumisessa.

Pelastussuunnitelmassa on tarpeen mukaan otettava huomioon myös kohteen tavanomaisesta poikkeava käyttö (esimerkiksi yleisötilaisuudet).

2.3 Suunnitelman hyväksyntä ja ylläpito

Tämän suunnitelman laadinnasta, päivittämisestä ja muista sen edellyttämistä toimenpiteistä vastaa koulun turvallisuusjohtajana toimiva rehtori. Hän huolehtii myös suunnitelman tarkastuttamisesta pelastusviranomaisella. Suunnitelman tiedot päivitetään vuosittain elokuun loppuun mennessä.

3 PERUSTIEDOT

3.1 Opetustoimen suojeleorganisaatio

LIITE 1 Opetustoimen johtamisjärjestelmä

3.2 Koulun perustiedot ja suojeleorganisaatio

LIITE 2 Mäntyharjun lukion perustiedot

Lukion turvallisuudesta vastaavat rehtori Leevi Norrena ja vararehtori Niilo Tuomi. Työsuojausasiain miehenä toimii Kyösti Satomaa. Vastuualueet määritellään suojeleorganisaation kuvauksessa (LIITE 3).

Koulun yhteystiedot ja henkilökunta esitetään lukion perustiedoissa (LIITE 3).

4 VAARAN ARVIOINTI JA RISKIEN VÄHENTÄMISTOIMINTA

Työnantajan on työn ja toiminnan luonne huomioon ottaen selvítettävä työympäristöstä aiheutuvat vaarat. (TTL 10 §)

4.1 Oma vaarojen ja riskien selvitys- ja arviointityö

Työturvallisuuslaki velvoittaa kouluja laatimaan selvityksiä ja arviointeja kouluympäristön vaaroista ja siellä esiintyvistä riskitekijöistä. Selvitysten tekemiseen voidaan käyttää esimerkiksi Työturvallisuuskeskuksen tekemää ”Tunnista ja toimi” - kirjasta. Koulussa arvioidaan vuosittain ne alueet, joilta selvityksiä ja arviointia tehdään.

LIITE 5

4.2 Työpaikkaselvitykset, viranomaisten tekemät selvitykset ja niistä aiheutuvat velvoitteet

Tarvittaessa koulu voi pyytää työpaikkaselvitystä mm seuraavilta tahoilta:

- työterveyshuolto
- työsuojeluvaltuutetut
- terveystarkastajat
- työsuojelupiiri

Muistiot säilytetään kansliassa.

4.3 Kiinteistöä koskevat selvitykset ja ohjelmat

Mäntyharjun kunnan opetustoimen kiinteistöt ovat kunnan teknisen osaston hallinnassa, joka myös vastaa niiden kunnosta ja turvallisuudesta. Kiinteistön turvallisuuteen ja terveellisyyteen liittyvistä epäkohdista ilmoitetaan kunnan tekniselle johtajalle.

5 ENNAKOIVA SUOJELUTYÖ

5.1 Paloturvallisuus

- pelastautumissuunnitelma esitellään lukion henkilökunnalle ja opiskelijoille vuosittain
- käsisammuttimet tarkastetaan vuosittain
- teknistä työtä opettavat opettajat suorittavat tulityökurssin
- poistumisharjoitus itsenäisesti tai yhteistyössä Mäntyharjun palolaitoksen kanssa
- LIITE 5: pohjapiirros
- kerroksittain, piirrokseen on merkitty poistumistiet, palo-ovet, jauhesammuttimien sekä palovaroittimien sijainti
- palovaroittimien toimintakunnon tarkistaa vuosittain kiinteistöhoitaja.

5.2 Tapaturmat

Koulussa on toimintaohjeet oppilaan äkillisiä sairastumis- ja tapaturmatilanteita varten (LIITE 6).

Tapaturmien torjunta

- haitalliset aineet/siivousaineet säilytetään lukitussa tilassa
- vaaraa aiheuttavat välineet säilytetään lasten ulottumattomissa
- tarkastetaan kalusteiden asianmukainen kiinnitys ennen lukuvuoden alkua
- teknisen työn luokka, terveydenhoitajan tila sekä siistijöiden että keittiöhenkilökunnan tilat pidetään aina lukittuina

5.3 Turvallisuus koulukiinteistössä

5.3.1 Kiinteistön hoitoon ja piha-alueisiin liittyvät turvallisuusriskit

Keskeiset kiinteistöturvallisuusasiat ovat:

Liukastumisten esto

- piha-alueiden liukkauden torjunnasta huolehditaan
- lattiapintojen käsittelyaineiden valinnassa huomioidaan liukkaudentorjunta
- huolehditaan lumen ja sulamisvesien poistosta lattioilta

Ilmastointi

- Sisäilman laadun arviointi
- Kosteusvaurioiden korjaukset
- ilmastointikonehuoneen ohjauslaitteiden sijainti esitetään pohjapiirustuksissa (LIITE 5)

Sähkölaitteet

- sähköpääkytkin esitetään pohjapiirustuksessa (LIITE 5)

Vesi- ja viemärlaitteet

- pääsulkujen sijainti esitetään pohjapiirustuksissa (LIITE 5).

Piha-alueet

- pihavälineiden kuntotarkistukset
- piha-alueiden turvallisuus

Korjausajan riskit

- Tekninen osasto vastaa koululle tehtävistä korjauksista ja tiedottamisesta

5.3.2 Opetustyön turvallisuusriskit käyttäjän näkökulmasta

Puutteista tiedotetaan koulukiinteistön omistajalle korjaussuunnitelmien tekoa varten.

5.4 Ensiapuvalmius

- ensiapuvalmius ja –koulutustarve selvitetään lukuvuoden alussa
- ensiapukoulutusta järjestetään vuosittain
- kouluterveydenhoitaja kouluttaa oppilaita ensiaputaidoissa

(LIITE 8)

5.5 Turvallisuusvastuut

Opetuksessa ja koulun muussa toiminnassa kiinnitetään jatkuvasti huomiota henkilökunnan ja opiskelijoiden omaan kykyyn välttää vaaroja ja toimia siten, ettei toiminnasta koidu fyysistä eikä henkistä vaaraa.

Työntekijöillä ja henkilöryhmillä on seuraavia osavastuita toiminnan turvallisuudesta.

- **Rehtori** vastaa koulun toiminnan ja tilojen turvallisuudesta
- **Kaikki työntekijät ja henkilöstöryhmät** vastaavat omalta osaltaan työsuojelullisten ja terveyttä edistävien näkökohtien ja ohjeiden huomioonottamisesta työssään, sekä työsuojelullisten ja terveydellisten epäkohtien ja riskitekijöiden ilmoittamisesta välittömästi rehtorille ja/tai kiinteistöhoitajalle. Vastuu koskee myös työsuojelullisen tietouden ja ensiaputaitojen ylläpitämistä tutustumalla säännöllisesti koulun sisäistä turvallisuutta koskeviin asiakirjoihin. Työntekijä on vastuussa myös työympäristönsä järjestyksestä, sekä omalta osaltaan työpaikan ilmapiiristä.
- **Kiinteistöhoitohenkilöstö** vastaa koulun kiinteistöön, piha-alueisiin ja kulkuväyliin liittyvistä turvallisuustekijöistä sekä palonsammutus- ja pelastusvälineistön käyttökuntoisuudesta.
- **Kunnan tekninen osasto** vastaa kiinteistön omistajana kiinteistön toiminnallisesta, terveydellisestä ja työsuojelullisesta turvallisuudesta.
- **Kouluterveydenhoitaja** vastaa kouluterveydenhoitoon liittyvästä tiedottamisesta sekä koulun ensiapukaappien ja -laukkujen asianmukaisesta sisällöstä ja täydentämisestä.
- **Työterveyshoitaja** vastaa työterveyteen liittyvien asioiden hoitamisesta ja tiedottamisesta

5.6 Rikosten ehkäisy (murto, varkaus ja ilkivalta)

- luokkien ovet ja ikkunat pidetään lukittuina koulupäivän jälkeen
- välitunneilla oppilaat ohjataan ulos
- opettajanhuoneessa ei jätetä arvo-omaisuutta esille

- kulunvalvonta on päällä kouluajan ulkopuolella (iltaisina ja viikonloppuisen) ja lomien aikana
- iltakäyttäjille on erillisohje (LIITE 7)

6 TOIMINTA VÄLITTÖMÄÄN HENKILÖTURVALLISUUTEEN LIITTYVISSÄ TILANTEISSA

6.1 Sisäiset hälytysjärjestelyt

Koulun sisäinen hälytys suoritetaan keskusradion kautta. Siinä kerrotaan toimenpiteet ja muut tarpeelliset tiedot (esim. hälytyksen syy, jäädäänkö sisälle vai mennäänkö ulos ym.). Tiedonkulku on varmistettava myös samassa rakennuksessa oleviin saleihin. Jos kyseessä on harjoitus, niin se täytyy kertoa heti kuulutuksen aluksi.

Tehdystä hälytyksestä ilmoitetaan aina turvallisuuspäällikkö Mauri Hyvättiselle, puh. 80411 tai koti 683307.

6.2 Hätilmoituksen tekeminen

- hätilmoitus tehdään hätäkeskukseen numerolla 0 –112.
- muista, että kiinteällä puhelimella koululta soittaessa 112:n eteen tulee nolla
  - kaikki matkapuhelimet toimivat avaamisen jälkeen ilman pin-koodia ja suuntanumeroa!
  - sisäisen hälytyksen teko on selvitetty edellä.

Yleinen hätänumero
Poliisi

0-112
0-10022

Hätäkeskus ottaa vastaan tietoja kaikkina vuorokaudenaikoina kaikista palokunnan, sairaankuljetuksen, poliisin, meri- ja lentopelastuksen ym. viranomaisten pikaista apua edellyttävistä hätilanteista.

Hätilmoitusta tehdessäsi muista...

- jos voit, soita itse tiedon perille menon varmistamiseksi
- kerro ensin mitä on tapahtunut ja missä
- vastaa sinulle esitettyihin kysymyksiin
- toimi sinulle annettujen ohjeiden mukaan
- lopeta puhelu vasta kun saat luvan

6.3 Tiedottaminen onnettomuustilanteissa

Turvallisuusjohtaja vastaa kaikesta tiedottamisesta sekä hallintokunnan sisällä että tiedotusvälineille. Tällöin turvallisuuspäällikkö vapautuu johtamaan tilannetta paikanpäällä.

Sovi työnjaosta paikalla olevien kanssa !

Suorita hälytys omassa yksikössä ja välitä tieto siitä eteenpäin !

6.4 Koulun pelastautumissuunnitelma

6.4.1 Rakennuksesta poistuminen

Henkilökunta opastaa kaikki pois rakennuksesta, ketään ei saa päästää suoraan kotiin. Opiskelijoiden poistuminen tapahtuu ryhmää opettavan opettajan johdolla. Käytä lähintä turvallista pohjapiirustukseen merkittyä poistumistietä Poistumisväylät ja kokoontumispaikat pitää olla myös opiskelijoiden tiedossa. Vuosittain järjestetään ainakin yksi poistumisharjoitus.

Kokoontumispaikka on lukion piha. Kokoontumispaikalla varmistetaan se, että kaikki ovat tulleet ulos rakennuksesta. Turvallisuuspäällikkö ilmoittaa paikalle saapuvalla pelastuslaitoksen yksikölle rakennuksen tyhjennystilanteen.

6.4.2 Toiminta tulipalon sattuessa

Jos olet palopaikalla tai havaitset tulipalon

- pelasta vaarassa olevat
- varoita muita
- tee hälytys omassa yksikössä
- sammuta palo lähimmällä alkusammuttimella
- hälytä palokunta, sairaankuljetus ja poliisi puh. 0-112
- huolehdi palokunnan opastamisesta
- anna ensiapua ja huolehdi loukkaantuneista
- sulje ovet ja ikkunat
- pysäytä yleisilmastointi
- poistu ajoissa
- siirry kokoontumispaikalle

6.4.3 Toiminta yleisen vaaramerkin jälkeen

Yleinen vaaramerkki tarkoittaa väestöä uhkaavaa välitöntä vaaraa. Merkki on yhtäjaksoisesti nouseva ja laskeva sireeniääni tai torvella/pillillä puhallettuja lyhyitä äänimerkkejä tai viranomaisen kuuluttama varoitus.

- toimi välittömästi kuultuasi yleisen vaaramerkin
- siirry sisälle
- sulje ovet, ikkunat, tuuletusaukot ja pysäytä ilmastointilaitteet
- avaa radio ja odota rauhallisesti ohjeita
- vältä puhelimen käyttöä, etteivät linjat tukkeudu
- älä poistu alueelta ilman viranomaisten kehotusta

Tiedottaminen poikkeusoloissa tapahtuu radion ja television välityksellä. Myös kaupungilla on erillisiä suunnitelmia tiedottamisesta poikkeusoloissa.

6.4.4 Toiminta onnettomuustilanteessa, jossa on mukana terveydelle vaarallisia aineita

Kemialliset vaaratilanteet

- pysy sisällä
- sulje ovet ja ikkunat ja pysäytä ilmastointi
- kuuntele radiota
- jos tunnet merkkejä kaasusta, käytä suojanaamaria. Ellei naamaria ole käytössä, hengitä kostutetun, useaan kertaan taitetun kankaan lävitse.
- älä käytä puhelinta, ellei ole todellisessa vaarassa

Kaasuvaaratilanne

Jos olet sisätiloissa...

- pysäytä ilmastointi
- huomattessasi kaasun hajua, paina märkä vaate suun eteen ja hengitä sen läpi
- kuuntele radiota

Jos olet ulkona, etkä pääse sisälle...

- kiirehdi kaasupilven alta sivutuuleen
- pyri mahdollisimman korkealle, esim. mäen päälle
- hengitä märän vaateen, sammaltupon tms. läpi

Vahingoittuneen auttaminen kaasuvaaratilanteessa

- vie pelastettava mahdollisimman nopeasti pois vaara-alueelta
- huuhto potilaan silmät runsaalla vedellä ja imeytä iholta kaasupisarat
- riisu saastuneet päällysvaatteet
- pidä pelastettava levossa ja lämpimänä shokin välttämiseksi
- aloita elvytys tarvittaessa

6.4.5 Toiminta säteilyvaaratilanteessa

Välittömästi säteilyvaarasta varoitetaan yleisellä vaaramerkillä.

- avaa radio ja odota rauhallisesti ohjeita
- joditabletit on varastoitu kansliassa
- joditabletit ovat tarkoitettu vain koulun henkilöstölle ja oppilaille pakkauksen ohjeen mukaan annosteltavaksi

Sisälle suojautuminen

- oleskelu talon keskiosassa tai kellarikerroksessa (enintään 1 vrk)
- ovien ja ikkunoiden suojaaminen, ilmastointilaitteiden pysäyttäminen
- tuuletus ja siivoaminen saastepilvien mentyä

Kulkurajoitukset

- uhatulle tai saastuneelle alueelle pääsy estetään
- pelastusmiehistölle annetaan toimintarauha
- ulkona käytetään hengityssuojaa ja suojavaatetusta

Suojaväistö

Suojaväistöllä tarkoitetaan esim. tietyllä alueella olevan väestön tai toimintayksikön tilapäistä siirtoa laskeuma-alueelta.

- suojaväistöä annetaan erillinen määräys
- vain välttämätön omaisuus otetaan mukaan
- kokoontumispaikat tiedotetaan radiossa
  - paikalle jätetty omaisuus suojataan ja huomioon otetaan myös asiakirjahallintoon ja arkistointiin liittyvät asiakirjat ja muut tiedostot

6.5 Uhkatilanteet

Henkilökunta varautuu uhkatilanteen mahdollisuuteen mielikuvaharjoituksin ja tiedostamalla mahdollisuutensa toimia; rauhallinen käytös, poistuminen tilanteesta ja avun hälyttäminen paikalle.

6.5.1 Vaikean ja uhkaavan asiakkaan kohtaaminen

- Säilytä etäisyys (3—4 m) asiakkaaseen.
- Lähtökohtana vaikeassa asiakastilanteessa on, että työntekijä säilyttää rauhallisuutensa, eikä lähde mukaan asiakkaan provosoivaan käytökseen.
- Kuuntele asiakasta rauhallisesti. Se antaa tunteen, että pyrit auttamaan häntä.
- Säilytä oma rauhallisuutesi. Asiakkaan suuttumus kohdistuu usein yhteiskuntaa kohtaan eikä niinkään sinuun henkilökohtaisesti.
- Älä loukkaa asiakasta äläkä vähättele hänen ongelmiaan.
- Kerro asiakkaalle, että koet itsekin tilanteen vaikeaksi ja ehdotat hänelle, että mietitte yhdessä ratkaisua ongelmaan. Etsi neuvotteluratkaisua.

- Jos tilanne on vaarallinen, yritä saada apua esim. työtovereiltasi ja yritä poistua tilanteesta.
- Vaikka epäonnistut vaikean asiakkaan kanssa, älä syytä siitä itseäsi.
- Tarvittaessa yhteys suoraan poliisiin (lyhytvalinta 2007 tai 0-112).
- Mikäli kuulet tai havaitset uhkatilanteen työtoverisi (esim. epätavallinen melu) huoneesta, hälytä harkintasi mukaan apua, älä jätä työtoveriasi yksin.
- Varoita tarvittaessa muita

Uhkatilanteista täytetään tapahtumalomake työsuojeluvaltuutetulle ja tehdään mahdollinen tutkintapyyntö poliisille.

Uhkatilanteet käydään läpi mahdollisimman nopeasti paikalla olleitten työntekijöiden kesken, tarvittaessa ohjataan saamaan erillistä kriisiapua työterveyteen.

6.5.2 Toiminta rikoksen sattuessa (murto, väkivalta...)

- Hälytä poliisi puh. 0-112 .
- Pyri torjumaan välitön hengenvaara
- Anna ensiapua tarvitseville.
- Pyydä silminnäkijöitä odottamaan poliisia ja kirjaa yhteystiedot.
- Paina asianosaisten tuntomerkit mieleen tai kirjoita muistiin.
- Sulje toimitilat tarvittaessa.
- Älä koske mihinkään, etteivät jäljet häviä.
- Ilmoita esimiehelle. Älä anna tietoja ulkopuolisille eikä tiedotusvälineille.
- Kartoita vahingot.
- Muista tapahtuneen jälkikäsittely ja mukana olleiden jälkihoito.

6.5.3 Toiminta pommiuhkatilanteessa

- Ilmoita poliisille uhkauksesta puh. 0-112.
- Varoita muuta henkilökuntaa ja asiakkaita.
- Kaikki poistuvat toimitiloista.
- Rakennus eristetään tarvittaessa omin voimin riittävän kaukaa poliisin tuloon asti.
- Ilmoita epäilyttävistä esineistä paikalle tuleville poliiseille. Älä koske itse.
- Ota mukaan jo ennakoon sovittuun paikkaan sijoitettu poliisille luovutettava pohjapiirros (kanslian seinällä).
- Varaa poliisin avuksi rakennuksen hyvin tunteva henkilö.
- Älä kommentoi tai anna lausuntoja tapahtuman johdosta julkiselle sanalle, sillä poliisi hoitaa tiedottamisen tulkinan.

6.5.4 Toiminta panttivankitilanteessa

- **Älä ryhdy vastarintaan, pysy rauhallisena, tottele sieppaajaa.**
- Pyri luomaan keskustelemalla luottamuksellinen ilmapiiri.
- Panttivankitilanne on aina kaupankäyntiä.

- Jos sinut pakotetaan neuvottelijaksi, muista toimia vain sieppaajan ja poliisin sanojen välittäjänä – älä esitä omia tulkintojasi kummallekaan osapuolelle.
- Tee vain sitä, mitä sieppaaja sallii sinun tekevän.
- Unohda sankaritekojen suunnittelu.
- Älä anna lausuntoja tiedotusvälineille, ellei sieppaaja pakota sinua siihen.

6.6 Poikkeustilanne

Tilanne tarkoittaa äärimmäistä poikkeustilannetta, kuten sotatilaa. Noudatetaan annettuja yksityiskohtaisia ohjeita.

7 MUUT TURVALLISUUTEEN LIITTYVÄT TOIMINTAOHJEET

7.1 Ensiapu

7.1.1 Toiminta tapaturman tai sairaskohtauksen sattuessa

- Rauhoita potilasta ja siirrä turvalliseen paikkaan
- Pyydä apua paikalle
- Hälytä ambulanssi puh. 0 -112
- Tarkista, hengittääkö potilas ja tuntuuko pulssi, aloita elvytys tarvittaessa.
- Tarkista potilaan ranteet mahdollisen tunnuskilpien (diabetes, epilepsia) löytämiseksi.
- Pidä potilas lämpimänä shokin välttämiseksi.
- Pidä uteliaat loitolla.
- Ilmoita tarvittaessa aluehälytyskeskukseen (puh. 0-112)
- Opasta pelastushenkilöstö paikalle.

7.1.2 Vakava onnettomuus tai tapaturma toimintayksikössä

- Hälytykset (poliisi, palokunta, ambulanssi puh. 0-112)
- Yhteys turvallisuusjohtajaan
- Onnettomuuden silminnäkijöiden hoito: sovitaan vastuuhenkilö, joka on asianosaisten kanssa ja kuuntelee ja tukee heitä.
- Onnettomuudessa mukana ollut/olleet vapautetaan työstään
- Yhteys työterveyteen.
- Yhteys työsuojeluvaltuutettuun tai työsuojelupäällikköön.
- Turvallisuusjohtaja päättää muut tarvittavat toimenpiteet.

7.2 Toiminta sähkö-, vesi ja lämmityskatkoksen sattuessa

Ota yhteys kiinteistönhoitajaan puh. 80426.

7.3 Koulun järjestyssäännöt

LIITE 8.

7.4 Koulukiusaaminen ja –väkivalta

7.4.1 Tappelut opiskelijoiden välillä

Tilanteeseen tuleva ensimmäinen aikuinen

- Älä poistu paikalta
- Pyri saamaan lisäapua paikalle

Puuttuminen tilanteeseen

- Säilytä malttisi ja huolehdi omasta turvallisuudestasi
- Toimi päättäväisesti
- Vältä henkilökohtaisuuksia
- Yritä rauhoittaa osapuolet

Tilanteen lauettua

- Arvioi mahdollisen ensiavun tarve
- Jos näkyy vakavampia vammoja, niin kutsu paikalle ambulanssi ja poliisi
- Vie osapuolet rauhoittumaan eri tiloihin
- Kirjaa ylös tilanteen osapuolten ja silminnäkijöiden täsmällinen kuvaus tilanteesta (raportointi)
- Aloita sovittelu mahdollisimman pian

Tiedottaminen ja jälkihoito

- Rehtori tai hänen nimeämänsä henkilö arvioi koulun sisäisen tiedottamisen tarpeen
- Tilanteen jälkihoito sovitaan yhdessä huoltajien kanssa.
- Toimenpiteet kirjataan ylös.

Kaikissa oppilaitakoskevilla asioissa on aina otettava huomioon tietosuojakysymykset.

7.4.2 Koulukiusaaminen

Kiusaamista käsitellään seuraavasti:

1. opiskelijoiden käyttäytymistä tarkkaillaan myös vapaissa tilanteissa
2. kun kiusaamista epäillään, keskustellaan oletetun uhrin kanssa
3. jos kiusaaminen todentuu, kirjataan muistiin selviä tositilanteita, joissa sitä on tapahtunut ("ei minusta tuntuu"-tietoa)
4. pidetään huolta, ettei kiusattu tule leimatuksi
5. kiusaaja/kiusaajat otetaan kuulusteluun ennakkosuunnitelman mukaisti yksi kerrallaan ja pidetään huolta, etteivät kiusaajat voi keskustella keskenään
6. kiusaajalle tehdään selväksi että kiusaamisesta tiedetään selviä tosiasioita, joita ei voi kieltää ja että kiusaaminen on vakava asia ja sen on loputtava välittömästi
7. keskustelu toistetaan tarvittaessa samalla tavalla
8. tilannetta seurataan edelleen

9. kiusatun kanssa keskustellaan ja tarkistetaan myös havainnoimalla, että kiusaaminen on todella loppunut
10. kiusaajien ja kiusatun vanhempiin otetaan yhteyttä tapauskohtaisesti ja kerrotaan kiusaamisesta, joka on nyt selvitetty ja jonka käsittely on päättynyt

Opettaja kirjaa muistiin tapauksen käsittelyn.

7.5 Työpaikkakiusaaminen

Henkilöstöön kohdistuvat väkivalta /työpaikkakiusaaminen

- Käsitellään periaatteessa samalla tavalla kuin oppilaiden keskinäiset väkivaltatilanteet
- Asianomainen ottaa yhteyttä työsuojeluun
- Asianomainen, rehtori ja työsuojeluhenkilöstö arvioivat yhdessä jatkotoimia
- Tarvittaessa otetaan yhteyttä työterveyshuoltoon
- Tilanne käydään lävitse työyhteisössä
- Periaatteena ns. nollatoleranssi

Jos väkivaltatilanne on aseella uhkaaminen, niin on syytä noudattaa uhkaajan käskyjä eikä yrittää ottaa asetta väkisin pois uhkaajalta. Opetusvirasto kerää luottamuksellisia tietoja kouluissa ja oppilaitoksissa tapahtuneista väkivaltatilanteista. Ilmoitukset laaditaan jokaisesta koulussa ja oppilaitoksesta löytyvällä väkivalta- ja uhatilanelomakkeella ja toimitetaan työsuojeluvaltuutetulle sekä työsuojelupäällikölle.

Henkisen väkivallan havaitseminen ja sen käsitteleminen on vaikeaa. Koulukiusaaminen ja työpaikkakiusaaminen ovat eräitä henkisen väkivallan muotoja. Henkiseen väkivaltaan on puututtava aina kun sitä havaitaan. Ongelmia voidaan ehkäistä yhteisesti sovitulla toimintatavoilla ja ennen kaikkea koko yhteisön yhteisvastuulla kaikista jäsenistään - niin lapsista, nuorista kuin aikuisistakin.

7.6 Opiskelijahuolto

Opiskelijahuolto on esitetty opetussuunnitelmassa (4.3. Opiskelijahuolto)''

7.8 Koulutilojen tavanomaisesta poikkeava käyttö

Koulujen pelastussuunnitelmissa on huomioidaan myös tilojen tavanomaisesta poikkeava käyttö (Liite 7).

7.8.1 Suuret yleisötilaisuudet

Koulutiloissa järjestettävät yleisötilaisuudet on järjestettävä turvallisuusnäkökohdat huomioiden.

7.9 Ympäristönsuojelu

Jätteet lajitellaan ohjeiden mukaisesti. Toiminnassa pyritään käyttämään ympäristöä säästäviä materiaaleja.

7.10 Tietoturvallisuus

Tietoturvalla tarkoitetaan niiden keinojen kokonaisuutta, joilla tietoriskejä minimoidaan. Tavoitteena on suojata mm. tietoja, järjestelmiä ja ohjelmistoja hallinnollisten, teknisten ja muiden toimenpiteiden avulla.

Tietosuojalla tarkoitetaan salassapidon ja henkilötietojen suojan toteuttamiseksi tehtäviä toimenpiteitä.

- ellei saa yhteyttä atk-tukeen, sulje ohjelmat ja/tai katkaise virta keskusyksiköstäsi, yritä sitten käynnistää koneesi ja ohjelmat uudelleen.

Jokaisen tulee huolehtia siitä, että

- tietoja ja asiakirjoja käytetään ja säilytetään siten, etteivät asiattomat saa niitä
- tiedot ja asiakirjat hävitetään annettujen ohjeiden mukaisesti
- tietokoneiden ohjelmat lukitaan lyhyenkin poissaolon ajaksi.

7.11 Päihteet, huumeet

Kun henkilöä epäillään päihtyneeksi tai huumeiden vaikutuksen alaiseksi, niin

- Mikäli mahdollista, niin keskustele hänen kanssaan ja arvioi hänen tilanteensa
  - Ota huomioon se, että huumeiden käyttäjällä saattaa olla teräse konfliktin varalta tai käyttämänsä aineen käsittelyyn
  - Etsi työpariksi lähin aikuinen ja kirjaa tapahtumat
  - Jos tilanne edellyttää sitä, niin henkilö ohjataan terveydenhoitajalle tai terveyskeskukseen
  - Jos henkilö käyttäytyy sekavasti ja kieltäytyy koulun toimenpiteistä, niin kutsu paikalle poliisi
  - Tiedota asiasta alaikäisen huoltajalle ja pyydä häntä noutamaan päihtynyt oppilas kotiin
  - Kerro tapauksesta rehtorille ja luokanvalvojalle
  - Selvitetään mahdollinen yhteydenotto lastensuojeluun

Oppilasta koskevissa asioissa tulee aina ottaa huomioon tietosuojaja.

Huumeiden kaupittelu koulun alueella

- ota aina yhteys poliisiin

7.12 Toiminta työyhteisön kriisitilanteessa

LIITE 9

7.13 Työsuojelun toimintaohjelma

LIITE 4

8 LIITTEET JA LINKIT

LIITE 1	Opetustoimen johtamisjärjestelmä
LIITE 2	Lukion perustiedot
LIITE 3	Suojeluorganisaatio
LIITE 4	Työsuojelun toimintaohjelma 2005
LIITE 5	Lukion pohjapiirros
LIITE 6	Ohje opiskelijan äkillisiä sairastumis- ja tapaturmatilanteita varten
LIITE 7	Ohjeet lukion iltakäyttäjille
LIITE 8	Lukion järjestyssäännöt
LIITE 9	Kriisitoimintamalli